მხატვრული კულტურის საუნჯე

მეორე წელია არსებობს საქართველოს ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმის მხატვრული ფონდების მუდმივი ექსპოზიცია. ეს სამეცნიერო-საგანმანათლებლო დაწესებულება მოწოდებულია მშრომელთა ფართო მასებში გაუწიოს მხატვრული კულტურის პროპაგანდა, გააცნოს მათ საბჭოთა ხელოვნების მიღწევები, გამოამზეუროს ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი მხატვრული მემკვიდრეობა. მუზეუმის ექსპოზიცია მიზნად ისახავს გამოავლინოს ქართული მხატვრული კულტურის დამოუკიდებელი სახე. მისი შინაგანი ძალა სწორედ იმით გამოიხატებოდა, რომ უცხო ქვეყნების მიღწევები მხატვრული კულტურის დარგში აითვისა და გარდაქმნა საკუთარი ტრადიციის მიხედვით, მისცა მათ ეროვნული სახე, გაამდიდრა ქართული კულტურის შინაარსი, მიანიჭა მას მსოფლიო მნიშვნელობა.

საქართველოს ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმი 1934 წელს დაარსდა. მიუხედავად ამისა, მუზეუმის მხატვრული ფონდების სიმდიდრე, მათი მხატვრულ-ისტორიული და მეცნიერული მნიშვნელობა აყენებს მას საბჭოთა კავშირის მოწინავე მუზეუმთა რიგში. მუზეუმის ზოგიერთი კოლექცია უნიკალურია, განსაკუთრებით ძველი ქართული ჭედური ხელოვნების ნიმუშები და ტიხრული მინანქრები.

საბჭოთა პერიოდის ხელოვნებას თვალსაჩინო ადგილი უჭირავს მუზეუმის ექსპოზიციაში. ქართველი ოსტატების მიერ შექმნილი არაერთი მნიშვნელოვანი ნაწარმოები ამშვენებს მუზეუმის გამოფენას. ყველაზე დიდი დარბაზი უკავია თემატიკურ გამოფენას — დიდი ბელადები ლენინი და სტალინი სახვით ხელოვნებაში. ხელოვნების განყოფილება სისტემატურად იზრდება და ფართოვდება, ქართველი მხატვრების ნაწარმოებთა გამოფენებიდან საუკეთესო ნიმუშები ყოველწლიურად გადაეცემა ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმს.

ხელოვნების მუზეუმის ძირითად ფონდს შეადგენს საქართველოს ეროვნული გალერიის, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების, წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების, საეკლესიო მუზეუმისა და უნივერსიტეტის ძველი ქართული ხელოვნების მუზეუმის კოლექციები. იმ დიდი მზრუნველობის შედეგად, რომელიც გამოიჩინა საბჭოთა ხელისუფლებამ ქართველი ხალხის ძველი მხატვრული მემკვიდრეობისადმი, ხელოვნების მუზეუმს 1945 წელს გადმოეცა სამუზეუმო განძეულობა, რომელიც საქართველოდან გატაცებული იყო მენშევიკების მიერ. საქართველოს მუზეუმებს დაუბრუნდა ის ისტორიული და მხატვრული ფონდებიც, რომლებიც საქართველოდან გაზიდულ იქნა მეფის მთავრობის მიერ. ხელოვნების საქმეთა საკავშირო კომიტეტის და შემდეგ სსრ კავშირის კულტურის სამინისტროს განკარგულებით მოსკოვისა და ლენინგრადის მუზეუმების ფონდებიდან საქართველოს ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმს გადაეცა რუსეთის ხელოვნების, დასავლეთ ევროპისა და აღმოსავლეთ ქვეყნების სახვითი ხელოვნების უძვირფასესი კოლექციები.

ამ ღონისძიებათა შედეგად საქართველოს ხელოვნების სახელმწიფო მუ-

საქართველოს ხელოვნების მუზეუმის ახალი ექსპონატები: განთქმული [illegible] „რაინდი გზაჯვარედინზე" პირველი ვარიანტი (ზემოთ); ქალის თავის გამოსახულება (მარმარილო I ს. რომაული ხელოვნება) და აპულიის კრატერი მჯდომარე მანდილოსნისა და მეომრის გამოსახულებით.

ფოტო გ. [illegible]

ზეუმი ამჟამად საკავშირო მნიშვნელობის ხელოვნების მუზეუმია. მუზეუმის ხუთი განყოფილების მუდმივი გამოფენა სავსებით ვერ ამოწურავს მისი მხატვრული ფონდის სიმდიდრეს. ხელოვნების მუზეუმის მხატვრული ფონდების გაშლა და გამოფენა მოითხოვს არსებული საგამოფენო ფართობის ერთიორად გაზრდას.

მუზეუმი იზიდავს მშრომელთა ფართო მასებს, მოსწავლე ახალგაზრდობას, მეცნიერებისა და ხელოვნების მუშაკებს. ერთი წლის განმავლობაში მუზეუმი დაათვალიერა 123.687 კაცმა. მუზეუმის მუშაკები მომსახურებას უწევს მნახველებს, ეწევა ხელოვნების პროპაგანდას, დროულად იწვევს მაღალუხ მეცნიერ მუშაკებს და ხელოვნების მოღვაწეებს, აწარმოებს კვლევითს მუშაობას, ეუფლება მარქსისტულ-ლენინურ თეორიას, ყოველდღიურად ზრუნავს იდეურ-პოლიტიკური მომზადების დონის ამაღლებლად.

განსაკუთრებით უნდა აღვნიშნო ის დიდი ყურადღება და მზრუნველობა, რომელიც გამოიჩინეს მუზეუმისადმი პარტიამ და მთავრობამ. გასული წლის ნოემბერში მუზეუმს სახელმწიფო ერმიტაჟის ფონდებიდან გადმოეცა შემდეგი კოლექციები: სურათები: „ნიმფა და პანი" — მე-17 საუკუნის იტალიური მხატვრობა, „ბავშვებისადმი სიყვარული" — ბოლონიის სკოლის იტალიელი მხატვარი, „გალატეას ტრიუმფი" — მე-17 საუკუნის იტალიელი მხატვარი, ჟ. ვერნეს „ნავსადგური", კეფალოსის „პეიზაჟი", ლ. რიშოს „პეიზაჟი" და სხვ.; გობელენები: „ესთერის ნადიმი" მხატვრის წარწერით და თარიღით — 1760 წ. (ფრანგული ხელობა), გობელენი „ვერდიური" — მე-18 საუკუნე (ფრანგული ხელობა); გამოჩენილი ევროპელი ოსტატების გრავიურები (სულ 50 ცალი); მათ შორის დიურერის (სამსონი ებრძვის ლომს), პირანეზის, ბარტოლის, როსინის, ჟ. ტესტას, ოტავიანის, ბოლდრინის, ფესოლის, ლარმესენის, ტილორის და სხვ.; ფაიფური და ფაიანსი (სულ 134 ცალი). კოლექციაში წარმოდგენილია ევროპის ქარხნების ყველა მარკა (მე-17-19 საუკუნეები). მაგალითად: სევრი, საქსი, მეისენი, კოპენჰაგენი, ბერლინი, ვენა, შანტილი, ვეჯვუდი და სხვ.; გამოყენებითი ხელოვნების ნიმუშები (სულ 43 სახელწოდების), მოოქრული ბრინჯაოს კანდელაბრები მე-17-18 საუკუნისა (ფრანგული ხელობა), მე-18 და მე-19 საუკუნის ქანდაკებებით შემკული საათები (ფრანგული ხელოვნება), მე-18 საუკუნის მალაქიტის ვაზა და ა. შ.

ეგვიპტური ხელოვნების ნიმუშები (სულ 44 სახელწოდება); მათ შორის ბრინჯაოს ქანდაკებები — ღვთაებათა გამოსახულებანი.

ანტიკური [illegible] ხელოვნების ნიმუშები (სულ 131 სახელწოდება) [illegible] ბა, მარმარილოს ქანდაკება, [illegible] რი გამოსახულება ნადიმისა ბერძნული წარწერით, რომაული ურნა რელიეფური გამოსახულებით; იონიური ასკი, კორინთული არიბალი, სამოსის ამფორა, ლეკითი სილენისა და ორი მენადის გამოსახულებით, კალიკი შავფიგურიანი გამოსახულებით, კალიკი წითელ ფიგურიანი გამოსახულებით, მეგარის თასი, აპულიის კრატერი მჯდომარე მანდილოსნის და მებრძოლის გამოსახულებით, იტალიური რიტონი (ყანწი) ცხოველის თავის გამოსახულებით, აფროდიტეს ქანდაკება (ტერაკოტა), მანდილოსნის ქანდაკება (ტერაკოტა), ჰეროსი და ვეფხვი, ბრინჯაოს ეტრუსკული სარკე.

ხელოვნების ზემოთ დასახელებული ნიმუშები, რაც მუზეუმმა მიიღო, განაწილებულია სათანადო განყოფილებებში. ეს კოლექციები ავსებენ იმ ხარვეზებს, რომლებიც აქამდე იყო მუზეუმის გამოფენებში, და ამავე დროს საშუალებას იძლევა მუზეუმის გამოფენებში გახსნას ძველი აღმოსავლეთის ქვეყნებისა და ანტიკური ხელოვნების განყოფილებანი.

ხელოვნების მუზეუმს დიდი დახმარება გაუწიეს ტრეტიაკოვის გალერიამ და აღმოსავლეთ ქვეყნების კულტურის მუზეუმმა. აღმოსავლეთ ქვეყნების კულტურის მუზეუმმა ჩვენს მუზეუმს გადმოსცა ძველი და ახალი ჩინეთის ხელოვნების ნიმუშები, რომელთაც დიდი მხატვრულ-ისტორიული მნიშვნელობა აქვთ. წელს ტრეტიაკოვის გალერიამ ხელოვნების მუზეუმს გადმოსცა ძველი რუსული დაზგური ფერწერის მდიდარი კოლექცია. ამჟამად ხელოვნების მუზეუმს საშუალება აქვს წარმოსახოს ძველი რუსული ხელოვნების განვითარება ყველა სკოლის მიხედვით.

რუსეთის ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმის დახმარების შედეგად საქართველოს ხელოვნების მუზეუმში სრული სახით წარმოდგენილია მე-18 და მე-19 საუკუნეების პირველი ნახევრის რუსული ხელოვნება. მუზეუმის ექსპოზიციაშია გამოჩენილი ოსტატები: ლევიცკი, ბოროვიკოვსკი, ტროპინინი, ბრიულოვი, ბაჟენი, სილვესტრ შჩედრინი, ზარიანკო, ბოგოლიუბოვი, ლაგორიო, აივაზოვსკი, ვ. მაკოვსკი, კ. მაკოვსკი, მაკაროვი, ვასილიევი, შიშკინი, კრამსკოი, ა. ვასნეცოვი, ვ. ვასნეცოვი, კუინჯი, რეპინი, სურიკოვი და სხვები. მე-19 საუკუნის მეორე ნახევრის ხელოვნება შედარებით უფრო ნაკლებად არის წარმოდგენილი. დარწმუნებული ვართ, რომ სსრ კავშირის კულტურის სამინისტროს დახმარებით მუზეუმი აღნიშნულ ხარვეზსაც შეავსებს.

დიდი რუსი ხალხის ძმური დახმარებით, მშობლიური კომუნისტური პარტიის მზრუნველობით საქართველოს ხელოვნების მუზეუმი გააფართოებს თავისი მუშაობის არეს და უფრო წარმატებით შეასრულებს საპატიო ამოცანას მშრომელთა კულტურული მომსახურების დარგში.

პროფესორი შ. ამირანაშვილი,
სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი, საქართველოს ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმის დირექტორი.